

היום נלמד בעזרת ה':

נדריים דף פיז

(המשך מעמוד קודם)

גמרא: למימרא ד'יניא אותה' דוקא הוא: הדין שהפרה לאישה אחרת בטעות אינה מועילה - נלמד מהפסוק 'יִנִּיא אוֹתָהּ' משמע שיפר דוקא לאותה אישה שנדרה ולא לאחרת בטעות. (ולגבי הקמה נאמר 'כִּי הִחֲרַשׁ לָהּ' דוקא לה ולא לאחרת).

אך קשה מהדין בקריעת המת. שאם אמרו לאדם שמת אביו והוא עשה על כך קריעה, ולאחר מכן התבר שמת בנו - יצא ידי חובת הקריעה ואינו צריך לקרוע שוב. והרי את דין הקריעה לומדים מהפסוק 'וַיִּחַזַּק דָּוִד בְּבִגְדָיו וַיִּקְרַעם.. על שְׂאוֹל וְעַל יְהוֹנָתָן בְּנוֹ' ומכאן מוכח שהמילה 'על' אינה בדוקא, והוא הדין שהמילה 'אותה' צריכה להיות לאו דוקא?

תירוץ: אמרי לא קשיא: יש חילוק בין להפר או לקרוע בפירוש על אדם מסויים בטעות, לבין להפר או לקרוע על אחד מהמשפחה במחשבת סתם של טעות. דהיינו המשנה מדברת כשאמרו לו בפירוש שביתו נדרה והוא הפר במפורש על דעת כן והתברר שהיתה זו אשתו - ולכן ההפרה לא חלה (אבל אם היו אומרים לו שאחת מנשות המשפחה נדרה, והוא היה סובר מעצמו שזו ביתו והפר לה ואחר כך התברר שזו אשתו - היתה ההפרה מועילה לאשתו, משום שהוא לא הפר בפירוש לביתו אלא על פי מחשבה עצמית שלו. נב. וכלומר שעדיין מהות ההפרה שלו היתה על דעת אחת מבנות משפחתו, והוא יודע שזו הערכה אישית שלו שהנודרת היא דוקא ביתו אך הוא גם יודע שהוא עלול להתבדות).

אבל לגבי קריעה מדובר שלא אמרו לו במפורש שמת אביו אלא שמת מישהו מהמשפחה שלו, והוא חשב שהכוונה לאביו והתברר שהיה זה בנו - ולכן הקריעה מועילה גם עבור בנו משום שהוא לא קרע במפורש על אביו אלא בטעות עצמית. (אבל אם היו אומרים לו במפורש שמת אביו והיה קורע עליו לא היתה הקריעה מועילה בשביל בנו). ומה שכתוב בברייתא 'אמרו לו מת אביו' לאו דוקא, אלא אמרו לו מת אחד משפחתו והוא סבר שהוא אביו.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

והתניא: הגמרא מביאה ראייה מבריייתא לכך שיש חילוק בין במפורש לסתם.

רב אשי אמר: רב אשי מסכים עם התירוץ הקודם, אלא שהוא בא ליישב את דוחק הלשון 'אמרו לו מת אביו'. ולכן הוא מתרץ שאפילו אם אמרו לו במפורש שמת אביו, יש מקרה שבו תועיל הקריעה בשביל בנו לאביו. והוא כשהודיעו לו לאחר הקריעה בתוך כדי דיבור (= 'שלום עליך רבי') שבנו מת ולא אביו, שאז הקריעה מתייחסת לבנו ולא לאביו. ואילו בנדרים מדובר שהודיעו לו לאחר כדי דיבור מההפרה, שלא היתה זו ביתו אלא אשתו, ולכן ההפרה נשארה על ביתו ולא חלה על אשתו.

והתניא: הגמרא מביאה ראייה מבריייתא. בבריייתא מדובר שאדם קרע קריעה על קרוב משפחתו שעדין לא מת, ואפילו הכי אם הוא מת בתוך כדי דיבור לקריעה, הקריעה מתייחסת למיתתו ויצא ידי חובה. ומכאן גם לקריעה על אדם אחר והודיעו לו תוך כדי דיבור על האדם הנכון כנ"ל.

חוץ ממגדף וכו': מגדף: אדם שקילל כלפי שמיא וחזר בו מהקלה תוך כדי דיבור – אינו יכול לחזור בו. **עובד עבודה זרה:** אם אמר לעבודה זרה 'אלי אתה' וחזר בו תוך כדי דיבור – אין זו חזרה. **מקדש או מגרש:** שחזר בו תכ"ד – אין זו חזרה. [הר"ן מבאר שבכל דבר שאדם עושה, הוא לא עושה את הדבר בדעת גמורה והוא משאיר לעצמו את האפשרות לחזור בו תוך כדי דיבור. אבל ארבעת הדברים הנ"ל שהם מאד חמורים, כשאדם עושה אותם הוא גומר בדעתו במאה אחוז, ולכן לא מועילה בהם חזרה].

משנה: קיים לתאנים – כולו קיים: כאשר קיים הבעל את החלק בנדר לגבי תאנים – כל הנדר מתקיים, גם לגבי הענבים. אבל אם הפר רק לתאנים – הנדר לא מופר כלל עד שיפר גם את הענבים, כי אי אפשר להפר חצי נדר.

אמרה קונם תאנה שאני טועמת וכו': מכיון שהזכירה פעמיים 'שאני טועמת' – הרי אלו שני נדרים, ואז אם הפר לאחד מהם או קיים לאחד מהם יכול לקיים או להפר לשני. (אמנם יכול להפר את שניהם בבת אחת כי הדין הוא שכשיש לאישה כמה נדרים הבעל יכול להפר אותם בבת אחת).

גמרא: מני מתניתין: לדעת רבי ישמעאל רק בהקמה יש דין ש'קיים מקצתו קיים כולו' משום שנאמר 'אִישָׁהּ יְקִימֶנּוּ' ודורשים את המילה 'יְקִימֶנּוּ' = 'יקים ממנו' דהיינו שאפילו שהקים מקצת מהנדר – הנדר קיים. אבל בהפרה אם הפר מקצת הנדר לא הופר הנדר כלל. ולדעת רבי עקיבא הפרה הוקשה להקמה 'אִישָׁהּ יְקִימֶנּוּ' וְאִישָׁהּ יְפָרְנֶנּוּ' ולכן גם בהפרה אם הפר מקצתו הופר כולו.

(המשך בדף הבא ↓)

אבל חכמים אומרים מה הפרה מה שהפר לא הופר, אף הקמה מה שקיים לא קיים (- כגירסת הר"ן): לדעת חכמים לא רק שאין הפרה במקצת גם אין קיום במקצת.

*

מתניתין רבי שמעון היא: המשנה מתאימה אליבא דרבי שמעון ולא כתנא קמא, שנחלקו במסכת שבועות לגבי שבועת הפקדון.

אדם שהפקיד כסף אצל חבירו ובא לקחתו, וחבירו כופר בהפקדה ונשבע על כך לשקר, ולאחר מכן הודה ששיקר - חייב להביא קרבן אשם.

אם הפקידו אצלו חמישה בני אדם וכפר לכולם ונשבע לכולם בשבועה אחת 'שבועה שאין לך בידי, ולא לך, ולא לך וכו' לדעת תנא קמא חייב חמישה קרבנות כי כל שבועה חלוקה לעצמה, אבל לדעת רבי שמעון חייב קרבן אחד, עד שיאמר לשון 'שבועה' לכל אחד ואחד מהמפקידים 'שבועה שאין לך בידי, שבועה שאין לך, שבועה שאין לך וכו'.

לעניננו, המשנה שלנו סוברת כרבי שמעון ולכן דוקא כשהיא מזכירה בכל דבר ודבר את המילים 'שאני טועמת' - 'קונם תאנה שאני טועמת וענבה שאני טועמת' - נחשב שיש לה שני נדרים, אבל אם היתה אומרת 'קונם שאני טועמת לא תאנה ולא ענבה' היה זה נדר אחד (אמנם לדעת ת"ק במסכת שבועות גם אז היה זה שני נדרים).

משנה: יודע אני שיש נדרים: אדם האומר 'יודע אני שאשתי נדרה נדרים, אבל לא ידעתי שאפשר להפר נדרים' ועכשיו כבר עבר יום השמיעה - יכול להפר בכל היום שנודע לו שיכול להפר, כי היום הזה נחשב ל'יום השמיעה' שלו.

יודע אני שיש מפירין: אבל האומר 'יודע אני שיש אפשרות להפר נדרים, אבל לא ידעתי שהנדר שנדרה אשתי הוא כזה שאפשר להפר אותו' (ועבר יום השמיעה) - לדעת רבי מאיר הידיעה הכללית שיש נדרים ושניתן להפר אותם מחשיבה את השמיעה כ'יום שמיעה' וממילא כבר אינו יכול להפר, ולדעת חכמים חוסר הידיעה שהנדר המסוים הזה ניתן להפרה מחשיבה זאת שלא כ'יום שמיעה', וכשנודע לו שהנדר של אשתו ניתן להפרה זהו 'יום שומעו' (ר"ן בפ"י השני).

גמרא: ורמינהו בלא ראות: אדם שהרג בשגגה גולה לעיר מקלט. בתורה נאמר 'אוּ הַשְׁלִיךְ עָלָיו כָּל כְּלֵי בְּלֹא צְדָהּ אוּ בְּכָל אֶבֶן אֲשֶׁר יָמוּת בָּהּ בְּלֹא רְאוּת' לדעת רבי יהודה הפסוק ממעט את הסומא, כי דוקא מי שכאשר הוא הרג בשגגה הוא לא ראה - גולה

לעיר מקלט, ולא עיור שלעולם אינו יכול לראות (נ.ב. כי עיור לא היה יכול להיזהר ולכן פטור מגלות). לדעת רבי מאיר הפסוק מרבה את הסומא, משום שגם עיור מרגיש כשמישהו נמצא לידו והיה עליו להיזהר שלא לפגוע בו.

הקושיא: בסומא סובר רבי מאיר ש'מקצת ידיעה נחשבת ככל ידיעה' (= כידיעה שלימה), ולכן הסומא גולה לעיר מקלט. ואילו במשנה שלנו סובר רבי מאיר שמקצת ידיעה אינה נחשבת ככל ידיעה.

שהרי רבי מאיר מודה ברישא שהיודע שיש נדרים אבל לא שניתן להפר אותם – יכול להפר ביום שנודע לו, וזאת משום שה'מקצת ידיעה' שהיתה לו ביום שנדרה אשתו - שיש נדרים- אינה נחשבת כ'כל ידיעה'. כי אם היתה נחשבת כ'כל ידיעה' לא היה יכול להפר ביום שנודע לו שיש מפירין. (אמנם בסיפא חולק רבי מאיר משום שידיעה שיש נדר ויש הפרה ורק חיסרון ידיעה האם הנדר הזה ניתן להפרה – נחשבת לידיעה גמורה). (ר"ן בפ"י השני).